

УХВАЛА

КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням закритого акціонерного товариства “Оболонь” та громадянина Вінника Віктора Володимировича у частині офіційного тлумачення положень частин першої, сьомої статті 41 Конституції України, частини п’ятої статті 4, статті 11, частини першої статті 25 Закону України “Про господарські товариства”, пункту 2 статті 25 Закону України “Про власність”, частини першої статті 5 Закону України “Про цінні папери і фондову біржу”, частин другої, третьої статті 114 Цивільного кодексу УРСР, частини третьої статті 11 Цивільного процесуального кодексу України

м. К и ї в
12 січня 2005 року
№ 4-у/2005

Справа № 2-5/2005

Конституційний Суд України у складі суддів Конституційного Суду України:

Селівона Миколи Федосовича — головуєчий,
Вознюка Володимира Денисовича,
Євграфова Павла Борисовича,
Іващенко Володимира Івановича,
Костицького Михайла Васильовича — суддя-доповідач,
Пшеничного Валерія Григоровича,
Савенка Миколи Дмитровича,
Скоморохи Віктора Єгоровича,
Станік Сюзанни Романівни,
Ткачука Павла Миколайовича,
Чубар Людмили Пантеліївни,
Шаповала Володимира Миколайовича,

розглянув питання щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням закритого акціонерного товариства “Оболонь” та громадянина Вінника Віктора Володимировича у частині офіційного тлумачення положень частин першої, сьомої статті 41 Конституції України, частини п’ятої статті 4, статті 11, частини першої статті 25 Закону України “Про господарські товариства”, пункту 2 статті 25 Закону України “Про власність”, частини першої статті 5 Закону України “Про цінні папери і фондову біржу”, частин другої, третьої статті 114 Цивільного кодексу УРСР, частини третьої статті 11 Цивільного процесуального кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Костицького М.В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб’єкти права на конституційне звернення – закрите акціонерне товариство “Оболонь” та громадянин Вінник В.В. – порушують питання про офіційне тлумачення положень частин першої, сьомої статті 41 Конституції України, частини п’ятої статті 4, статті 11, частини першої статті 25, частини другої статті 28 Закону України “Про господарські товариства” (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 49, ст. 682), пунктів 1, 5 статті 4, пункту 2 статті 25 Закону України “Про власність” (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 20, ст. 249), частини першої статті 5 Закону України “Про цінні папери і фондову біржу” (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 38, ст. 508), частин другої, третьої статті 114 Цивільного кодексу УРСР, частини третьої статті 11 Цивільного процесуального кодексу України щодо порядку відчуження акцій закритих акціонерних товариств.

Зазначеними нормами встановлюється таке:

“кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності” (частина перша статті 41 Конституції України);

“використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі” (частина сьома статті 41 Конституції України);

“до установчих документів можуть бути включені інші умови, що не суперечать законодавству України” (частина п’ята статті 4 Закону України “Про господарські товариства”);

“учасники товариства зобов’язані: а) додержувати установчих документів товариства і виконувати рішення загальних зборів та інших органів управління товариства; б) виконувати свої зобов’язання перед товариством, в тому числі і пов’язані з майновою участю, а також вносити вклади (оплачувати акції) у розмірі, порядку та засобами, передбаченими установчими документами; в) не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність товариства; г) нести інші обов’язки, якщо це передбачено цим Законом, іншим законодавством України та установчими документами” (стаття 11 Закону України “Про господарські товариства”);

“до акціонерних товариств належать: відкрите акціонерне товариство, акції якого можуть розповсюджуватися шляхом відкритої підписки та купівлі-продажу на біржах; закрите акціонерне товариство, акції якого розподіляються між засновниками і не можуть розповсюджуватися шляхом підписки, купуватися та продаватися на біржі” (частина перша статті 25 Закону України “Про господарські товариства”);

“акція може бути придбана також на підставі договору з її власником або держателем за ціною, що визначається сторонами, або за ціною, що склалася на фондовому ринку, а також у порядку спадкоємства громадян чи правонаступництва юридичних осіб та з інших підстав, передбачених законодавством” (частина друга статті 28 Закону України “Про господарські товариства”);

“власник на свій розсуд володіє, користується і розпоряджається належним йому майном” (пункт 1 статті 4 Закону України “Про власність”);

“власник, здійснюючи свої права, зобов’язаний не завдавати шкоди навколишньому середовищу, не порушувати права та охоронювані законом інтереси громадян, юридичних осіб і держави” (абзац перший пункту 5 статті 4 Закону України “Про власність”);

“держателями акцій можуть бути підприємства, установи, організації, державні органи, працівники даного товариства, а також інші громадяни, якщо інше не передбачено законодавчими актами України або статутом товариства” (пункт 2 статті 25 Закону України “Про власність”);

“власник акції має право на частину прибутку акціонерного товариства (дивіденди), на участь в управлінні товариством (крім власника привілейованої акції), а також інші права, передбачені цим Законом, іншими законодавчими актами України, а також статутом акціонерного товариства” (частина перша статті 5 Закону України “Про цінні папери і фондову біржу”);

“продавець частки в спільній власності зобов’язаний повідомити в письмовій формі решту учасників спільної часткової власності про намір продати свою частку сторонній особі з зазначенням ціни та інших умов, на яких продає її. Якщо решта учасників спільної часткової власності відмовиться від здійснення права привілеєвої купівлі або не здійснить цього права щодо будинків протягом одного місяця, а щодо іншого майна протягом десяти днів з дня одержання повідомлення, продавець вправі продати свою частку будь-якій особі. Якщо кілька учасників спільної часткової власності виявили бажання придбати частку в спільній власності, право вибору покупця надається продавцю” (частина друга статті 114 Цивільного кодексу УРСР);

“при продажу частки з порушенням права привілеєвої купівлі інший учасник спільної власності протягом трьох місяців може звернутися до суду з позовом про перевід на нього прав і обов’язків покупця” (частина третя статті 114 Цивільного кодексу УРСР);

“в разі відсутності закону, що регулює спірні відносини, суд застосовує закон, що регулює подібні відносини, а при відсутності такого закону суд виходить із загальних начал і змісту законодавства України” (частина третя статті 11 Цивільного процесуального кодексу України).

Суб’єкти права на конституційне звернення порушують питання про офіційне тлумачення зазначених норм Конституції України та законів України, оскільки вважають, що суди України неоднозначно застосовують їх при врегулюванні однакових правовідносин, зокрема щодо порядку відчуження акцій закритих акціонерних товариств.

2. Друга колегія суддів Конституційного Суду України розглянула матеріали конституційного звернення і Ухвалою від 7 грудня 2004 року відкрила конституційне провадження у справі про тлумачення положень частини другої статті 28 Закону України “Про господарські товариства”, пункту 1, абзацу першого пункту 5 статті 4 Закону України “Про власність”.

3. У відкритті конституційного провадження у справі про офіційне тлумачення положень частин першої, сьомої статті 41 Конституції України, частини п’ятої статті 4, статті 11, частини першої статті 25 Закону України “Про господарські товариства”, частини першої статті 5 Закону України “Про цінні папери і фондову біржу”, частин другої, третьої статті 114 Цивільного кодексу УРСР, частини третьої статті 11 Цивільного процесуального кодексу України тією ж Ухвалою Колегії відмовлено на підставі пункту 2 статті 45

Закону України “Про Конституційний Суд України” – невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України та Законом України “Про Конституційний Суд України”.

Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження в цій частині, Конституційний Суд України виходить з такого.

Обгрунтовуючи необхідність офіційного тлумачення, автори звернення посилаються на рішення Деснянського районного суду м. Києва від 6 червня 2002 року у справі за позовом Вінника В.В. і ЗАТ “Оболонь” до громадянина Авдеєнка О.О. та інших і ЗАТ “Інвестиційна компанія “Керамет Інвест” про визнання договорів купівлі-продажу акцій частково недійсними та переведення прав і обов’язків покупця акцій, яким позовні вимоги задоволені, на рішення колегії суддів судової палати у цивільних справах апеляційного суду м. Києва від 21 серпня 2002 року у справі за апеляційною скаргою та скаргою ЗАТ “Інвестиційна компанія “Керамет Інвест”, яким рішення Деснянського районного суду м. Києва скасовано, а відповідні скарги задоволені, а також на рішення Ленінградського районного суду м. Києва від 7 листопада 2000 року за позовом ЗАТ НВЦ “Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод” до громадянки Разумної С.Г. та ЗАТ “Фармацевтична фірма “Дарниця” про визнання договору купівлі-продажу цінних паперів частково недійсним і переведення прав і обов’язків покупця цінних паперів, яким договір купівлі-продажу визнано недійсним.

При прийнятті рішень судів по суті цивільних справ, які набрали законної сили, зокрема апеляційного суду м. Києва та Ленінградського районного суду м. Києва, першим з них застосовувалися положення частини п’ятої статті 4, частини першої статті 25, частини другої статті 28, статті 29 Закону України “Про господарські товариства”, пункту 1 статті 4 Закону України “Про власність”, статей 1, 4 Закону України “Про цінні папери і фондову біржу”, а другим – положення статей 11, 12, частини третьої статті 28, статті 32 Закону України “Про господарські товариства”, пункту 5 статті 4, статей 20, 21 Закону України “Про власність”, статей 1, 8 Закону України “Про цінні папери і фондову біржу”. Тобто при прийнятті рішень суди застосовували положення різних статей законів України (крім статті 28 Закону України “Про господарські товариства”, статті 4 Закону України “Про власність”), а тому не може йтися про неоднозначність їх застосування.

Разом з тим при вирішенні відповідних справ апеляційний суд м. Києва, посилаючись на установчі документи закритого акціонерного товариства “Оболонь”, якими на акціонерів товариства було покладено обов’язок утримуватися від відчуження та/або передачі акцій будь-кому, крім акціонерів товариства, самого товариства або працівників товариства з дозволу ради товариства, виходив з того, що “утримуватися” не означає прямої заборони, а є лише обмеженням у вчиненні певних дій. Ленінградський районний суд м. Києва дійшов висновку, що відповідач за первинним позовом про відчуження акцій порушив приписи установчих документів ЗАТ НВЦ “Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод” про зобов’язання акціонера в разі його бажання продати акції спочатку запропонувати їх товариству і тільки після цього розпоряджатися ними на свій розсуд (право привілеєвої купівлі ЗАТ акцій).

Колегія суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України, розглянувши в судовому засіданні 5 грудня 2002 року справу за позовом Вінника В.В. та ЗАТ “Оболонь”, відмовила у задоволенні касаційної скарги на рішення апеляційного суду м. Києва від 21 серпня 2002 року.

Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України заяву ЗАТ “Оболонь” про перегляд рішення апеляційного суду м. Києва від 21 серпня 2002 року та ухвалу колегії суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 5 грудня 2002 року за винятковими обставинами залишила без задоволення.

4. Виходячи з наведеного Конституційний Суд України вважає, що підстави для відкриття конституційного провадження у частині офіційного тлумачення положень зазначених статей відсутні, оскільки суб’єкти права на конституційне звернення не надали матеріалів про неоднозначність застосування положень частин першої, сьомої статті 41 Конституції України, частини п’ятої статті 4, статті 11, частини першої статті 25 Закону України “Про господарські товариства”, пункту 2 статті 25 Закону України “Про власність”, частини першої статті 5 Закону України “Про цінні папери і фондову біржу”, частин другої, третьої статті 114 Цивільного кодексу УРСР, частини третьої статті 11 Цивільного процесуального кодексу України, як це передбачено вимогами статті 94 Закону України “Про Конституційний Суд України”.

Керуючись статтями 147, 150 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України “Про Конституційний Суд України”, Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням закритого акціонерного товариства “Оболонь” та громадянина Вінника Віктора Володимировича у частині офіційного тлумачення положень частин першої, сьомої статті 41 Конституції України, частини п’ятої статті 4, статті 11, частини першої статті 25 Закону України “Про господарські товариства”, пункту 2 статті 25 Закону України “Про власність”, частини першої статті 5 Закону України “Про цінні папери і фондову біржу”, частин другої, третьої статті 114 Цивільного кодексу УРСР, частини третьої статті 11 Цивільного процесуального кодексу України на підставі пункту 2 статті 45 Закону України “Про Конституційний Суд України” – невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України та Законом України “Про Конституційний Суд України”.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

